

A nyelvi norma és a regionális nyelvváltozatok

1. A nyelvi norma

Nyelvi norma kidolgozására rendszerint azért van szükség, hogy a nyelvnek valamelyik változata betölthesse a nemzeti nyelv szerepét, és hivatalos nyelve legyen egy országnak. A nyelvi norma kevésbé egzakt szabályrendszer, mint a természeti törvény, úgyhogy rá alapozva nem lehet teljes bizonyossággal megjósolni a nyelvi jelenségek további alakulását. Nem egyébként is meglevő, objektíven létező összefüggések leírásáról van szó, hanem szubjektíven meghatározott, megegyezésen alapuló követelményeknek lajstromáról.

A nyelvi norma nem univerzális, hanem nyelvenként, sőt nyelvváltozatonként eltérő. Minden közösségnek megvan a maga nyelvi normája, nyelvhasználati szabályrendszere.

A nyelvi norma érvényesülésének hiányosabb feltételeit kisebbségi helyzetben az egyéni igyekezet ellensúlyozza. Előfordulhat, hogy a kisebbségi helyzetben levő magyar anyanyelvű személy nyelvhasználatával jóval közelebb kerül a nyelvi eszményhez, mint számos olyan személyé, akinek nemzeti körülmények között élve meg vannak adva a nyelvi normához való igazodás eszményi feltételei.

A normaalkotásban mérlegelni kell, hogy mennyire teljesíthetők egyes normakövetelmények. Közülük egyesek túlzottak, mint például az ikes igeragozással kapott szóalakok használatának számonkérése. Annak idején hiába újították fel és tartották mesterségesen hosszú ideig életben ezt az alaktani kategóriát, a mai nyelvtudat számára csupán üres formának számít. A ma embere néhány kivételtől eltekintve nem érzi az ikes igék szenvedő, illetve visszaható értelmét. Azt tudjuk, hogy a cselekvő tör ige milyen viszonyban a szenvedő török igével, vagy a fészül a fészülködik igével, de a legtöbb ikes ige már elvesztette funkcióját, nincsen sem szenvedő, sem visszaható értelme. A jelenlegi nyelvi norma szerint hagyománytiszteletből és a művelt beszélők példáját követve a választékosan beszélők csupán a jelen idejűek egy részét használják az

* Dr. Molnár Csikós László, nyugalmazott egyetemi tanár, Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék

ikes igealakok közül: eszem, vágyom, szórakozom, alszom stb. Nem kell olyan követelményt támasztani, amelynek nagyon nehéz vagy lehetetlen eleget tenni.¹

2. A standard nyelvváltozat

2a. A köznyelv

A standardizálás olyan tudatos tevékenység, amely sajátos jelleghű nyelvi változások előidézésére irányul. Legfontosabb célja, hogy az érintett nyelvnek meghatározott változata, a standard különféle nyelvi és nyelven kívüli szerepekre minél alkalmasabbá váljon. Olyan nyelvalkító célzatú tevékenységek és folyamatok összességéről van szó, amelyek fontos szerepet játszanak a standard nyelvváltozat létrejöttében, a létrejött standardnak a gyakorlatba való átültetésében, terjesztésében, karbantartásában és fejlesztésében, valamint a róla szóló áttételes eszmecserében.² A közösségi életnek egy bizonyos szintjén, rendszerint országos méretekben szükségesé válik a standardizálás, a kommunikációs szükségletek kielégítéséhez kevésnek mutatkozik az implicit (hallgatólagos) norma, helyette (gyakran rá építve) explicit (tétéles) normát hoznak létre. Ezt képviseli a köznyelv, a standard nyelvváltozat. A standard megállapodás eredménye, formáját nyelvtanok, szótárak és más kézikönyvek rögzítik.³

A nyelvet a használó közösség formálja a szükségleteinek megfelelően, újítja, fejleszti. Íratlan normája minden nyelvnek lehet, de nem biztos, hogy megfelel a nyelv sajátos szerepköreinek. A rögzített nyelvi norma kidolgozására azért van szükség, hogy a nyelv elláthassa sajátos társadalmi és egyéb funkcióit. Ha egész országra kiterjed a nyelv hatóköre, akkor azért szabályozzák, hogy egységes legyen a használata, és ne okozzon fennakadást az általa való kommunikáció. Országos használat esetén a nyelvnek írásos változat is létrehozódik, hogy bizonyos funkcióknak megfelelően (mint amilyen a hivatalos, a tudományos vagy a publicisztikai használat).

¹ MOLNÁR CSIKÓS L. (1994): A nyelvi norma alkalmazhatósága, KEMÉNY G. – KARDOS T.: *A magyar nyelvi norma érvényesülése napjaink nyelvhasználatában*, Budapest, a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, 29–30.

² LANSTYÁK I. (2015): A standardizálás mint nyelvalkító tevékenység. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, Somorja, 2015. június, 37.

³ ŠKILJAN, D. (1980): *Pogled u lingvistiku*, Zagreb, Školska knjiga, 148.

2.b. A nemzeti nyelv

A nemzeti nyelv általában mesterségesen jön létre úgy, hogy standardizálnak és állandósítanak egy nyelvváltozatot. Többnyire explicit, tételes norma nélküli nyelvváltozatot minősítenek nemzetinek, majd pedig kidolgozzák a normáját.

A világ nyelveinek zöme nemzet nélküli nyelvnek számít, beszélőközösségük olyan népcsoport vagy nép, amely nem jutott el a nemzet-té válásig. Azok a nyelvek is ezek közt találhatóak, amelyek a leginkább veszélyeztetett helyzetben vannak. Hozzájuk képest jobb a helyzetük az egynemzetű nyelveknek (cseh, lengyel, svéd, bolgár stb.). Ezeknek a nyelveknek a létét beszélőiknek nemzet-tudata erősíti. A többnemzetű nyelvek nemcsak egy nemzetre támaszkodhatnak, hanem többre is. Így például az angol a brit, az amerikai és az ausztráliai nemzetnek is a nyelve. Voltaképpen a magyar nyelv sem csak a magyar nemzetnek a nyelve, hanem a székely nemzeté is.

A nemzeti lét alapvető fontosságú a nyelv életének és fennmaradásának szempontjából. Jó, hogy ha egy nyelvnek nemzeti garanciája van. Nemeskürty István szerint már a honfoglaló magyaroknak volt nemzettudatuk, hiszen a honfoglalás előtti mítoszait önképükre formálták. Nemzettudatuk alapja a nyelv volt. A magyar nemzeti tudat alakításában azért is lehetett különlegesen nagy szerepe a nyelvnek, mert Európában viszonylag korán formálódott nyelv magyar. Ezzel szemben a középkori német, angol, francia nyelv annyira különbözik a maitól, hogy az átlagember nem is érti.⁴

Deme László úgy vélekedik, hogy a népnyelv a sokféleség egysége, mert több önálló, bár egymáshoz igen közel álló nyelvi rendszer él egymás mellett, ezzel szemben a nemzeti nyelv az egység sokfélesége, mert egy már közössé, eggyé forrott és normával is egységesített alakulaton belül még zavartalanul élnek tovább a nem lényegbe vágó, de észlelhető területi különbségek. Szerinte a nemzeti nyelvként megjelölhető nyelvtípust jellemben a nyelvújítási kor harcai alakítják ki és szilárdítják meg, funkciójában pedig a reformkor teszi egyetemessé, egyetlenségként elismertté.⁵

⁴ NEMESKÜRTY I. (2003): *Magyarnak számkivetve. A nemzettudat válságai*, Szabad Tér Kft

⁵ DEME L. (1955): *A XIX. század első felének harcai a nemzeti nyelvért*, PAIS D. szerk. *Nyelvünk a reformkorban* (tanulmánygyűjtemény), Budapest, Akadémiai Kiadó, 33-34.

2.c. A népnyelv

A népnyelv az a közös nyelvváltozat, amely az implicit normához igazodva természetes úton jön létre, régen az egyszerű emberek mindennapi beszédeként ezt nevezték köznyelvnek.⁶

Az ún. népnyelv is átalakítható nemzetivé, megtehető hivatalosnak. Ebben az esetben rögzítik implicit, hallgatólagos normáját, illetve úgy módosítanak rajta, hogy megfeleljen a közös nyelv feladatainak, használható legyen a közoktatásban, a tudományban, az igazságszolgáltatásban stb.

A népnyelv általában műveltségi szinthez, illetve beszédhelyzethez köthető sajátos nem standard nyelvhasználati mód: többnyire a hagyományos kultúrájú, illetőleg alacsonyabb iskolázottságú embereknek a nem köznyelvi, elsősorban nyelvjárási jelenségeket tartalmazó, a nyelvterület nagy részén használt, többnyire falusi környezetet idéző beszédmódja, amely széles körben és gyakran a beszélt nyelvben, de a szépirodalomban, a népi írásbeliségben, a tömegtájékoztató és szórásközlés bizonyos műfajaiban is előfordul.⁷

2.d. A szleng

A szleng vagy a kevésbé igényes köznyelv megítélésében a magyar nyelvtudományi irodalom a mai napig sem egységes, többnyire elmarasztaló álláspontot képvisel. A szleng szavak minősítése általános szótárainkban eltérő. Az ÉrtSz. és az Éksz. a bizalmas és a különféle érzelmi töltések megjelölésén kívül az argó, durva, pejoratív, vulgáris minősítést alkalmazza. Néha a bizalmas minősítés több mással együtt jelöli a szót vagy valamely jelentést, máskor jelöletlen marad. A szleng minősítésként csak újabb szótárainkban fordult elő.

Általában és a magyar nyelv esetében is problematikus a szleng és a köznyelv viszonyának a meghatározása. Voltaképpen a szleng nem annyira egységes, mint a köznyelv, területi és szakmai változatai is vannak. Mindenesetre elmondható, hogy a szleng előnyben részesíti a hangulatos szavakat, az ötletes megnevezéseket, olykor még köznyelvi szót is felruházz sajátos jelentéssel.

⁶ JUHÁSZ J., SZŐKE I., O. NAGY G., KOVALOVSKY M. szerk. (1975): *Magyar értelmező kéziszótár*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2. kiadás, 791.

⁷ KISS J. (2005): Népnyelv és népnyelvkutatás, *Magyar Nyelvőr*, 129. évf., 4. sz., 406.

Balázs Géza szerint a szleng mindazokra a szavakra, kifejezésekre vonatkoztatható, amelyek tagjai a köznyelvnek, mégpedig jobbra fesztelenebb, bizalmasabb, beszélt változatának, jelentésük többé-kevésbé, főleg passzívan ismert, de aktívan használja a beszélők nagy része, még a műveltek is, bár a durva, trágár elemeket ritkábban, inkább csak bizonyos alkalmakkor és felhevült állapotban, viszont ezek a szavak és kifejezések érzelmi színezettségük folytán írásban ritkábban vagy egyáltalán nem fordulnak elő. Idetartoznak a korábban is szlengként nyilvántartott argó szavak az alvilág nyelvéből, továbbá az egyes csoportnyelvek nem szakkifejezés jellegű elemei, tehát például a sportnyelvben a labdarúgás és a mezőny terminus *technicus*, de a foci vagy a bundázás szleng.⁸

A szlengnek és a köznyelvnek a kérdéskörét elsőként Bárczi Géza vizsgálta *A pesti nyelv* című tanulmányában a huszadik század harmincas éveinek kezdetén. Különböző szójegyzékek és saját gyűjtésének adatai alapján Bárczi azokat a szóképzési elemeket tekinti át, amelyeket az alvilági csoportnyelv használ. Van köztük zsargonszó, vagánnyelvi, tolvajnyelvi és egyéb elem. Bárczi kiemeli, hogy ezek a szavak kapcsolatban vannak a művelt köznyelvvél, az iskolázott rétegek igényes nyelvével, és rámutat arra, hogy némelyikük idővel bejut a köznyelv szóképzésébe. Ilyen volt például a *lebukik* ige, ez József Attila révén került át az argóból a költői nyelvbe, utóbb pedig a köznyelvbe. Bárczi (aki egyébként francia szakos) megállapítja, hogy a magyar és a francia argó eltérő viszonyban van a köznyelvvél. A francia köznyelv jóval nagyobb bőséggel fogadott be argó elemeket, mint a magyar, de Bárczi szerint a befogadás mértéke feltehetően a magyarban is erősödni fog majd. Az idő őt igazolta. Egyetértek Bárczi Gézával abban, hogy az argót (a mostani szóhasználat szerinti szlenget) is beleérti a népnyelv fogalmába, azt a megjegyzést fűzve hozzá, hogy a népnyelv szóval általában azokat a nyelvváltozatokat foglaljuk össze, melyeket a köznyelv hatása viszonylag a legkevésbé érintett, akár falun akár városban beszélnek őket. A szleng tehát afféle városi népnyelv.⁹

⁸ BALÁZS G. (1998): *Magyar nyelvkultúra az ezredfordulón*, Budapest, A-Z Kiadó, 125–134.

⁹ BÁRCZI G. (1931, 1932): A „pesti nyelv”, *Magyar Nyelv*, 27. és 28. évf., 228–242, 284–295; 85–96.

3. Regionális nyelvváltozatok

A regionális nyelvváltozatok (a nyelvjárások és a regionális köznyelvek) kívül esnek a köznyelvi normán, rájuk nem vonatkozik a hozzá viszonyított helyesség követelménye. Ez a megállapítás a népnyelvből lett köznyelvre is érvényes.

Azzal, hogy a nyelvközösség tagjai elfogadják a standardot, elismerik azt, hogy a regionális nyelvváltozatok nem teszik lehetővé az olyan széleskörű kommunikációt, amilyenre ők egységes népként vagy pedig nemzetként igényt tartanak. Másrészt viszont a nyelvközösség tagjainak számos egyéb kötődésük is van, amelyhez nem kell az egységes, standardizált nyelvváltozat, ezért nem mondanak le azokról a szűkebb körben ismert és használt formákról, amelyek az implicit norma szellemében alakultak ki egy-egy régióban vagy akár kisebb tájegységben, a regionális köznyelvről, illetve nyelvjárásukról. Voltaképpen tehát a regionális nyelvváltozatoknak is van létjogosultságuk.¹⁰

A mai regionális nyelvváltozatok közvetlenül nincsenek hatással a köznyelv normájára, azonban bizonyos elemeik és jelenségeik bekeverülhetnek a köznyelvbe, és idomulnak a nyelvi normához.

3.a. Nyelvjárások

A nyelvjárások nemzeti szempontból standardizálatlan és területileg kötött nyelvváltozatok. A köznyelvnek, vagyis a standard nyelvváltozatnak a megjelenésével valamennyi nyelvjárás alárendeltté vált, de visszaszorulásuk csak az utóbbi fél évszázadban gyorsult fel. Ennek több oka is van: az iskoláztatás széles körben való bevezetése, a tömeg-tájékoztató eszközök térhódítása, a társadalmi mobilitás megnövekedése, az urbánus szemlélet előretörése.¹¹(Kiss 30.) Egyes országokban önálló nyelveket is nyelvjárásnak minősítenek. Például Franciaországban a provanszál, a katalán, a gaszkonyi és a picard nyelv dialektusnak számít, önálló nyelvként való használatában jogfosztottá válik¹²(Franciaország). Ez az ország napjainkban iskolapéldája a nyelv és a hatalom

¹⁰ MOLNÁR CSIKÓS L. (2002): Regionalitás és köznyelviség napjainkban, *IV. Dialektológiai Szimpozion*, Szombathely, Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola, 189-192.

¹¹ KISS J. (1994): *Magyar anyanyelvűek – magyar nyelvhasználat*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó

¹² Franciaország <https://hu.wikipedia.org/wiki/Franciaország> (hozzáférés: 2021. április 27.)

szoros kapcsolatának, eszközökben nem válogatva mindent megtesz a francia nyelv hegemoniájának a megteremtéséért. Az a tény nem sokat változtat a franciák hozzáállásán, hogy Európa a multikulturalizmus és a többnyelvűség irányába halad.¹³

3.b. Regionális köznyelvek

A huszadik század hetvenes éveiben kiterjedt regionális köznyelvi kutatások folytak Magyarországon. Akkoriban nyelvjárási színezettel beszélt köznyelvnek tekintették a regionális köznyelvet, és voltaképpen azt vizsgálták, hogy milyen mértékben vannak meg bizonyos nyelvjárási sajátosságok a városiak köznyelvi beszédében. Főleg hangtani jellegű változatokat mutattak ki, tehát elsősorban a kiejtés kérdésének tekintették dolgot, de alaktani, szókészletbeli, szószerkezeti jelenségekre is felfigyeltek.¹⁴

A regionális köznyelviség elsősorban a nyelvjárás övezte városi környezetben jelentkezik, hordozói általában helyi születésű, középiskolát vagy felsőfokú tanulmányokat végzett értelmiségi, ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi, hivatalnoki vagy alkalmazotti foglalkozású személyek, főként azok a férfiak és nők, akik egy tágabban értelmezett középső nemzedék tagjai.¹⁵

A kutatások nyomán olyan kép körvonalazódott, hogy már nemcsak falusiak beszélnek nyelvjárásban, hanem városiak is. Ez a felismerés nagyban veszélyeztette a köznyelvi egység mítoszát, amely szerint a nemzeti nyelv standardizált változatát mindenki egyaránt ismeri és használja. A nyelvi regionalitás urbánus jellegének a felismerése nyomán a kutatópolitika úgy vélte, hogy nem érdemes tovább folytatni ezeket a kutatásokat.

Hajba Renáta sajnálkozását fejezi ki a regionális köznyelvi kutatások leállítása miatt. Megegyeztek ugyan a vélemények, hogy a regionális köznyelviség a nyelvjárásokból nőtt ki, mégsem indítványozták, hogy a városokon kívül a falvak regionális köznyelviségét is vizsgálják. Az érdeklődés hiányát azért is érthetetlennek tartja, mert a vizsgálatok

¹³ ORTUTAY K. (2012): *Nyelv és hatalom összefüggései Franciaországban, Nyelvhasználati jogok és lehetőségek – Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok*, Ada, 27.

¹⁴ IMRE S. szerk. (1979): *Tanulmányok a regionális köznyelviség köréből*, Budapest, Akadémiai Kiadó

¹⁵ FÜLÖP L. (2000): *Gondolatok a regionális köznyelviségről, Magyar Nyelvjárások XXXVIII. évf.*, 153–162.

nem terjedtek ki a magyar nyelvterület egészére, különösen nem „a regionális köznyelviség kisebbségi körülmények között kialakult sajátos típusára”, illetve egy város regionális köznyelviségének teljes leírására.¹⁶

A Magyarországon és a többi közép-európai országban végbe ment rendszerváltás után és az ún. státustörvény elfogadása nyomán szerintem újra kell értelmezni a regionális fogalmát. Ahelyett, hogy a regionálist csupán ’valamely országnak egy bizonyos vidékére, tájegységére vonatkozóként’ értelmeznénk, ki kell terjesztenünk az egész nyelvterületre, amely a magyar nyelv vonatkozásában több országra terjed ki. A regionális köznyelv kategóriájába be kell vonnunk azokat a nyelvi alakulatokat is, amelyek Szlovákiában, Ukrajnában, Romániában, Szerbiában, Horvátországban, Szlovéniában és Ausztriában jöttek létre, nemcsak az ottani nyelvjárásokból táplálkozva, hanem az ottani államalkotó nemzetek nyelvének hatására is. Ha a regionális köznyelviség fogalmának van létjogosultsága, akkor ez különösen azokon a területeken érvényes, ahol a magyar beszélők kisebbségi helyzetben vannak, nem beszélve arról, hogy ezekben az országokban jobban megmaradtak a magyar nyelvjárások, mint az anyaországban, hiszen csak részben kerültek a magyar köznyelv vonzáskörébe, beszélőiknek tekintélyes hányada inkább az adott ország (nem magyar) standardjával van kapcsolatban.¹⁷

3.c. Regionális elemek a köznyelvben

A nyelvjárások szóállományából kerülnek be elemek a köznyelvbe. Ezt megelőzően általában regionális köznyelvvé válnak, a nyelvjárási lexikának egy része fennmarad a regionális köznyelvben. A beszélők úgy érzik, hogy bizonyos tartalmakat akkor fejezhetnek ki hitelesen, ha a nyelvjárásban használatos szóval vagy kifejezéssel élnek a regionális köznyelvi kommunikációban. A regionális szó- és kifejezés-készlet potenciálisan felhasználható tartalékot jelent az egységes köznyelv számára.

¹⁶ HAJBA R. (2005): Regionális köznyelviség Szombathelyen, VÖRÖS F. szerk. *Regionális dialektusok, kisebbségi nyelvhasználat*, Budapest – Nyitra – Somorja, Magyar Nyelvtudományi Társaság, Konstantin Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara, Fórum Kisebbségkutató Intézet, Liulium Aurum, 89.

¹⁷ MOLNÁR CSIKÓS L. (2002): Regionalitás és köznyelviség napjainkban, *IV. Dialektológiai Szimpozion*, Szombathely, Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola, 189-192.

Tájszavak túlélésére és a köznyelv felé való közelítésére számos példát említhetünk. A **lipántos** melléknév eredetileg nyelvjárási szó (az Alföldön, Szeged vidékén, Bácskában), egyrészt lompos, hanyagul öltözött, nehézkes járású személyre vonatkozik, másrészt pedig kornyadozó, beteg baromfira, mely leereszti a szárnyát. A bizalmas regionális szóhasználatban betegségtől vagy fáradtságtól gyenge, sápadt, erőtlen, kókadtt emberre utal a lipántos: *Szóval az van, hogy eléggé lipántos vagyok...; Pénteken reggel már minden(ki) a hazautazástól volt lipántos.* A beteg baromfi rendszerint hasonlat képében jelenik meg a mai szövegekben: *Reggel nagyon gyöngének éreztem magam, olyan voltam, mint a lipántos csirke.* Irodalmi műben is megjelenik a lipántos: „*Úgy szédelegtem át a következő évtizeden, akár egy lipántos csirke. Szédelegtem és kapirgáltam a homokos udvarban.*” (Lovas Ildikó: A szerelem próbája) A 'zápor' jelentésű **zuhancs** szót egy jó évszázaddal ezelőtt szentesi tájszóként jegyzi a Szinnyi-féle Tájszótár. Az Új Magyar Tájszótár Szentesen kívül Csongrádot, Makót és Gyulát is említi előfordulási helyeként. Valójában szinte az egész Alföldön ismerik, tehát inkább regionális szóval állunk szemben: *Ha holnap lesz zuhancs, akkor jobb lenne vasárnap az egri pálya.; Szeged alatt, a határ mellett lakom, itt jött egy zuhancs, de el is állt.; Ma hatalmas zuhancs volt itt Orosházán,...; Jó kis zuhancs, mi?? (Cegléd); Felétek jó kis zuhancs volt. (Szentes).; Aztán kicsit át is estünk a ló másik oldalára, mert délben jó nagy zuhancs érkezett a pályára. (Hódmezővásárhely); Úgy látszik, túlságosan nyugatra megy a hét eleji nagy zuhancs. (Deszk); Volt minden, borús ég, hűvös, aztán napsütés és pizsok meleg, meg nagy zuhancs is. (Székesfehérvár)* Ez a főnév Vajdaságba is eljutott: *Hála a mindenhatónak, jött egy kis zuhancs, és most normális 22C van. (Kishegyes); A kis műsor után azért nem volt semmi az a "kis" zuhancs. (Ada).; Már ennyi is elég, egy zuhancs – telnek az elvezető árkok és a pincék, az udvarok és néhol az előszobák. (Bácsfeketehegy)* Irodalmi műben is megjelenik: „*Néha egy-egy zuhancs elkap ugyan bennünket, de olyankor mindíg kocsiban ülünk.*” (Gódény Endre: Tájéolás a tájban)

Felhasznált irodalom:

- BALÁZS G. (1998): *Magyar nyelvkultúra az ezredfordulón*, Budapest, A-Z Kiadó, 125–134.
- BÁRCZI G. (1931, 1932): A „pesti nyelv”, *Magyar Nyelv*, 27. és 28. évf., 228–242, 284–295; 85–96.
- DEME L. (1955): A XIX. század első felének harcai a nemzeti nyelvért, PAIS D. szerk. *Nyelvünk a reformkorban* (tanulmánygyűjtemény), Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Franciaország <https://hu.wikipedia.org/wiki/Franciaország> (hozzáférés: 2021. április 27.)
- FÜLÖP L. (2000): Gondolatok a regionális köznyelviségről, *Magyar Nyelvjárások* XXXVIII. évf., 153–162.
- HAJBA R. (2005): Regionális köznyelviség Szombathelyen, VÖRÖS F. szerk. *Regionális dialektusok, kisebbségi nyelvhasználat*, Budapest – Nyitra – Somorja, Magyar Nyelvtudományi Társaság, Konstantin Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara, Fórum Kisebbségkutató Intézet, Liulium Aurum, 89–95.
- IMRE S. szerk. (1979): *Tanulmányok a regionális köznyelviség köréből*, Budapest, Akadémiai Kiadó.
- JUHÁSZ J., SZÓKE I., O. NAGY G., KOVALOVSKY M. szerk. (1975): *Magyar értelmező kéziszótár*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2. kiadás
- KISS J. (1994): *Magyar anyanyelvűek – magyar nyelvhasználat*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- KISS J. (2005): Népnyelv és népnyelvkutatás, *Magyar Nyelvőr*, 129. évf., 4. sz., 397–419.
- LANSTYÁK I. (2015): A standardizálás mint nyelvvalakító tevékenység. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, Somorja, 2015. június, 27–56. o.
- MOLNÁR CSIKÓS L. (1994): A nyelvi norma alkalmazhatósága, KEMÉNY G. – KARDOS T.: *A magyar nyelvi norma érvényesülése napjaink nyelvhasználatában*, Budapest, a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, 27–30.
- MOLNÁR CSIKÓS L. (2002): Regionalitás és köznyelviség napjainkban, *IV. Dialektológiai Szimpozion*, Szombathely, Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, 189–192.
- NEMESKÜRTY I. (2003): *Magyarnak számkivetve. A nemzetudat válságai*, Szabad Tér Kft.
- ORTUTAY K. (2012): Nyelv és hatalom összefüggései Franciaországban, *Nyelvhasználati jogok és lehetőségek – Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok*, Ada, 13–28.
- ŠKILJAN, D. (1980): *Pogled u lingvistiku*, Zagreb, Školska knjiga.